

NOČ KOT V PEKLU

6. junija 1944 se je pričela ena največjih vojaških invazij, invazija v Normandiji.

Francosko odporniško gibanje je bilo o invaziji obveščeno osemindeset ur pred pričetkom.

V betonskem bunkerju na belgijski meji sedi tridesetčlanska skupina nemške protiobveščevalne službe in s številnimi najbolj občutljivimi radijskimi napravami prisluškuje sporočilom Londona francoskim odporniškim silam. Podpolkovnik Hellmuth Meyer, vodja te službe je ves iz sebe. Preteklo noč, 1 junija 1944, so njegovi ljudje prestregli prvi del šifriranega sporočila francoskemu odporniškemu gibanju: »Les sanglots longs des violons de l'automne« (Zategli vzdihji jesenskih violin) in zdaj čaka še na drugi stih francoskega pesnika Verlaina, ki naj bi se glasil: »blescent mon coeur d'une lueur monotone« (mi trgajo srce z monotonijo). Drugi verz bi pomenil, da se bo zavezniška invazija začela najkasneje čez osemindeset ur, računajoč od prve naslednje polnoči.

Američan, ki se bo odločil o točnem datumu invazije, sedi v svoji triinpoltonski prikolici sredi gozda tri kilometre od pomorskega poveljstva v Southwick Housu in od tu poveljuje zavezniškimi vojakom. Prek milijon in pol je Američanov, Britanci in Kanadčani skupaj štejejo milijon mož, tu pa so še odredi Francozov, Poljakov, Čehov, Norvežanov in Nizozemcev. Na invazijo so se začeli pripravljati že pred letom dni, zato je vsa južna Anglija konec maja leta 1944 podobna orjaški orožarni. V gozdovih je ogromno streliva, po poljih se gnetejo tanki, goseničarji, oklepna vozila in topovi, poleg obstoječih letališč so zgradili še 163 oporišč in v pristaniščih so ladje zasidrane druga ob drugi. Ob obalnih predelih stojijo cela mesta barak in šotorov.

Toda kdaj se izkrcati v Normandiji? Potrebna je oseka, da bodo obalne ovire nad morski gladino, padalci potrebujejo tudi mesečino in mornarica predvsem znosno vreme za plovbo. Vremenske napovedi so za prve junijske dni negotove, toda držati v negotovosti ogromno vojsko dalj časa, ni več mogoče.

»Ni mi vseh, toda nimamo izbire,« pove 5. junija ob 9.45 zvečer svojemu štabu Eisenhower . Dan D ali začetek invazije bo torej naslednjega dne, 6. junija 1944. Ne ve pa, da bodo tega dne vsi nemški poveljniki v Normandiji in na Cherbourškem polotoku odstotni s svojih poveljniških mest. odšli bodo namreč na štabno vajo v Rennes, feldmaršal Rommel pa se je celo odpravil v Nemčijo proslavit ženin rojstni dan. Če bi Eisenhower vedel to, bi se seveda lažje odločil.

Ladje se približuje

Petega junija zvečer pred normandijsko obalo pripluje nekaj minolovcev in preišče obalne vode, če morebiti niso minirane. Ko opravijo svojo nalogo, se vrnejo domov. Za njimi že pluje po razburkanem morju iz Anglije proti Normandiji pet tisoč ladij vseh

tipov in velikosti v desetih po trideset kilometrov dolgih kolonah. Po vsej Angliji vstopajo v motorna in jadralna letala padalci. Osemnajst tisoč jih bo odskočilo na obalna polja Normandije, še preden bodo invazijske ladje začele izkrcavati vojake in opremo. Nobeden izmed njih ne ve, da nekateri častniki ocenjujejo, da naj bi imele padalske enote tudi do osemdeset odstotkov izgub. Letala krožijo nad letališči, se zbirajo v formacije in nato letijo proti Franciji.

Prvi padalci odskočijo že četrte ure čez polnoč 6. junija. Njihova naloga je označiti doskočna območja v notranjosti Cherbourškega polotoka, kamor se bodo spustile padalske divizije in jadralna letala. Že sam pristanek teh letal bo hudo nevaren. Letala so ogromna in okorna, zemljišče pa je polno še neodstranjenih ovir. Padalci, ki so odskočili v temno noč, postajajo žrtve navigacijskih zmot, protiletalskega ognja in sunkovitega vetra, ki jih je zanesel daleč od pristajalnih območij. Na stotine mož se je izgubilo med polji, obdanimi z živimi mejami. Manjšo skupino padalcev je zaneslo naravnost v središče mesteca St. Mere-Eglise, kjer so jih pričakale nemške strojnice in jih pobile.

Major Werner Pluskat, ki sta ga zbudila hrup letalskih motorjev in streljanje, vpije v telefon: «Kaj se godi?» in izve, da nekje pristajajo padalci in da je to najbrž invazija. Toda ali je res? V zadnjem času je bilo že toliko lažnih alarmov, da jim nihče ne verjame več.

Prvo uradno poročilo o zavezniškem napadu prispe do generala Ericha Marcksa ob 2.11 zjutraj in podpolkovnik Meyer je že pred štirimi urami prestregel drugi Verlainov stih. Torej so vesti o začetku invazije morebiti le resnične?

Poveljnik 15. nemške armade Hans von Salmuth je obveščen, da se spuščajo padalci. Po telefonu pokliče poveljstvo divizije in vpraša: «Kakšnega hudiča imate pri vas?» z druge strani žice se mu oglasi hripav glas: «Dragi general, če dovolite, vam dam tega hudiča kar na telefon.» Iz slušalke je slišati regljanje strojnic. Vendar se položaj dežurnim še ne zdi dovolj resen, da bi poklicali feldmaršala Erwina Rommla v Nemčijo.

Izkrncanje

Normandija še ni videla takega jutra. Pred njenimi petimi invazijskimi obrežji Utah, Omaha, Gold, Juno in Sword se v jutranji sivini gnete veliko zavezniško ladjevje. Vrste gugajočih se desantnih čolnov so če še kilometer od obale. Nenadoma se zgodi nekaj nenavadnega. Ena izmed izkrcevalnih ladij se počasi dvigne v zrak, se postavi »na glavo« in potone s posadko vred. V napetem pričakovanju nihče ni slišal topovskega izstrelka, ki jo je zadel. Prvi val vojakov, ki se je izkrcal na obalo, zmedeno teka sem ter tja in išče kritje pred sovražnikovim ognjem. Nekateri smo zakrilijo z rokami in padejo mrtvi ali ranjeni v pesek, drugi se ozirajo v nebo in čakajo na zavezniška letala, da utišajo sovražnikove topove in strojnična gnezda. Obalna voda se počasi barva rdeče.

V prvih jutranjih urah je položaj na obali že bolj jasen. Povsod, razen na obrežju Omaha so zavezniki že vkopani. Na obrežju Omaha se ameriške čete znajdejo pred strmim pečinami, ki jih Nemci z lahkoto branijo. Vojaki z obrežja Sword napredujejo v

notranjost že v zgodnji polovici dneva in tudi na obrežju Gold se Britanci do večera utrdijo na pet kilometrov širokem in tri kilometre globokem mostišču.

Na zahodnem delu obale imajo Američani nekaj težav. Pristajališče na obrežju Utah je namreč le ozka peščina, nad katero se dviga strm breg, za njim so poplavljeni travniki. Najpomembnejša točka med obrežjema Omaha in Utah je Point Du Hoc, navpična pečina, na kateri imajo Nemci po obvestilih obveščevalcev težke topove. Vojaki se kot nori zaženejo v strmo steno, pri tem si pomagajo s kavljivi ter z vrvmi in lestvami. Ko se prebijejo na vrh in od tam preženejo Nemce, so grenko razočarani. Težke topove, ki so pobili veliko mladih zavezniških vojakov, tam ni več, ker so jih že premestili na druge položaje.

Ob mraku prvega dne je na obali že več kot 115.000 zavezniških vojakov, ki so zavzeli 200 kvadratnih kilometrov francoskega ozemlja, v naslednjih štirih dneh pa je tu že 326.000 vojakov, 54.000 vozil in 104.000 ton opreme. Toda zavezniške čete še vedno zadevajo na močan sovražnikov odpor. Prebijati se morajo skozi omrežje bunkerjev, strojničnih gnezd in rovov.

V velikih bolniških šotorih ležijo ranjenci, in čakajo, da jih odpeljejo nazaj v Anglijo. Zdravniki hodijo od ležišča do ležišča in pregledujejo listke, pritrjene na ležiščih. Mrtve vojake posebne skupine zavijejo v vreče in jih zlagajo na prostem v vodoravni črti.

Feldmaršala Rommla v Nemčiji nihče ne obvesti o začetku invazije. Pozneje, ko izve za presenetljiv dogodek, mirno odloži telefonsko slušalko in brezizrazno reče: »Kakšen bedak sem bil, kakšen bedak...!« Ve, da je nemška obramba pomanjkljiva in slabo urejena. Kljub zlim slutnjam je izkrcanje zaveznikov tudi njega presenetilo. Poveljnik zahodne fronte, feldmaršal von Runstedt, že od začetka invazije zaman zahteva, naj mu odobrijo v boj poslati tankovske rezerve iz zaledja bojišča. Ker mu tega ne odobrijo, se tako razjezi, da je ves rdeč v obraz, vendar kljub temu noče poklicati Hitlerja. On, aristokrat, da bi prosjačil pred tem »češkimi kaplarjem«? Nikoli!

Tekma med zavezniškimi izkrcevalnimi ladjami in nemškimi kopenskimi silami je očitno neenaka. V prvih dneh invazije bi Nemci lahko proti zaveznikom poslali dvanajst svežih divizij, zavezniki pa so se branili lahko le z orožjem, ki so ga izkrcali. Toda Nemci niso uničili niti prvih invazijskih oddelkov, čeprav je nemški radio iz varnega Berlina že prvi dan poročal, da se je to zgodilo.

V Angliji se general Eisenhower vso noč nemirno sprehaja po svoji prikolic in nemirno čaka na prva poročila o invaziji. Spodbudne novice začno prihajati po koščkih. Zavezniške so zavzele vseh pet obrežij in operacija Overlord, kakršno je ime invazije na normandijsko obalo, poteka po načrtu. Mostišče je resda še šibko, toda z vsako uro se na obalo izkrcava več četi in opreme. Zdaj lahko raztrga brzojavko, ki jo ima pripravljeno na morebitni neuspeh v Normandiji in na kateri med drugim piše: «...Če kdo zasluži grajo ali obtožbo zaradi spodletelega poskusa, potem sem to jaz.» Zdaj že zanesljivo ve, da so njegove sile čvrsto zasidrane na francoskih tleh. Njegovo poročilo, ki ga preberejo na

radiu, je zato naslednje: »Pod poveljstvom generala Einsenhowerja so se zavezniške sile ob močni podpori letalstva danes zjutraj izkrcale na severni obali Francije.